

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

6/2013

гр.София , 15 юли 2014 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия, в съдебно заседание на 26 юни 2014 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на
Гражданска колегия:

КРАСИМИР ВЛАХОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ

на ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА
ПЛАМЕН СТОЕВ
БОЙКА СТОИЛОВА

ЧЛЕНОВЕ:

- | | |
|-----------------------|-----------------------|
| 1. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА | 20. БОНКА ДЕЧЕВА |
| 2. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ | 21. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА |
| 3. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА | 22. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА |
| 4. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА | 23. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА |
| 5. СТОИЛ СОТИРОВ | 24. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА |
| 6. МАРГАРИТА СОКОЛОВА | 25. ВАСИЛКА ИЛИЕВА |
| 7. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА | 26. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА |
| 8. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ | 27. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА |
| 9. ЛЮБКА БОГДАНОВА | 28. ОЛГА КЕРЕЛСКА |
| 10. ВЕСКА РАЙЧЕВА | 29. ЗОЯ АТАНАСОВА |
| 11. ЗЛАТКА РУСЕВА | 30. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ |
| 12. ДИЯНА ЦЕНЕВА | 31. ВЕСЕЛКА МАРЕВА |
| 13. МАРИЯ ИВАНОВА | 32. БОРИС ИЛИЕВ |
| 14. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА | 33. ДИАНА ХИТОВА |
| 15. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА | 34. БОЯН ЦОНЕВ |
| 16. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА | 35. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ |
| 17. МАРИО ПЪРВАНОВ | 36. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ |
| 18. ЕМИЛ ТОМОВ | 37. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА |
| 19. СВЕТЛА ДИМИТРОВА | |

при участието на секретаря Борислава Лазарова
постави на разглеждане тълкувателно дело № 6 по описа за 2013 г. на
ОСГК, докладвано от съдия **Ценка Георгиева**

Тълкувателно дело № 6/2013г. е образувано с разпореждане от 20.06.2013 год. на зам. председателя на Върховния касационен съд и председател на Гражданската колегия по предложение на състав на Върховния касационен съд, ГК, IV гражданско отделение, който с определение № 495/15.04.2013г. по гр.д. № 2042/2013г., поправено с определение № 107/18.04.2013г. и допълнено с определение от 19.06.2013г., е спрял производството по делото на основание чл. 292 ГПК и е предложил на Общото събрание на Гражданска колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следните въпроси:

1. Отрицателните фактически твърдения на страните в производството по граждански дела подлежат ли на доказване, по какъв начин, как се разпределя доказателствената тежест?

2. При предявен иск по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ вр. чл. 225, ал. 1 КТ работникът или работодателят носи доказателствената тежест да установи факта, че след уволнението работникът е останал без работа и не е получавал трудово възнаграждение?

В проведеното на 12.12.2013г. първо заседание на Общото събрание на гражданската колегия по делото, след изслушване на лицата по чл. 129, ал. 1 ЗСВ, беше взето решение тълкувателното дело да бъде разделено, като предмет на същото да остане въпросът по т. 2, а по първия въпрос да се образува тълкувателно дело пред ОСГТК, искането по което е отклонено.

Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд, за да се произнесе съобрази следното:

Поставеният процесуалноправен въпрос за доказателствената тежест по иска по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ е разрешаван противоречиво в постановени по реда на чл. 290 ГПК решения на ВКС, като са застъпени следните становища:

Според едното становище доказването на вредата от оставане без работа поради незаконно уволнение е в тежест на ищеца. Искът по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ е осъдителен, а не конститутивен, за разлика от исковите по чл. 344, ал. 1, т. 1 и т. 2 КТ. Съгласно чл. 154, ал. 1 ГПК всяка страна е длъжна да установи фактите, на които основава своите искания или възражения. Уволненият работник или служител, ищец по иск по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ във вр.чл. 225, ал. 1 КТ, следва да докаже твърдението си, че в резултат на незаконното уволнение е претърпял имуществени вреди /пропуснати ползи/, изразяващи се в пропуск да получава трудово възнаграждение за период от 6 месеца след

прекратяване на трудовото правоотношение като докаже факта на оставане без работа и размера на последното получено преди незаконното уволнение трудово възнаграждение. Действително твърдението на ищеца по иска с правно основание чл. 225, ал. 1 КТ, че е останал без работа, е за отрицателен факт, но за този факт съдът следва да направи извод въз основа на положителни факти каквито са удостоверяване на вписаното в трудовата му книжка, издадени документи за регистрацията на ищеца в Бюрото по труда и др.

Според другото становище е неправилно да се възлага на работника /служителя/ доказателствената тежест за установяване на факта, че след уволнението не е работил на друго място и не е получавал възнаграждение. Отрицателните факти не подлежат на доказване, поради което за страната, която се позовава на такъв факт и има интерес от установяването му, не съществува доказателствена тежест за неговото доказване. В тежест на работодателя е да установи в процеса обстоятелството, че работникът е работил на друго място и е получавал възнаграждение.

Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд намира за правилно първото становище по следните съображения:

Оставането без работа поради уволнението е правнорелевантен факт, елемент от хипотезата на правната норма на чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ. От факта на безработица през шестмесечния период след незаконно уволнение за ищеца възниква право на обезщетение. Поради това и на основание чл. 154, ал. 1 ГПК, съгласно който всяка страна е длъжна да установи фактите, на които основава своите искания, в тежест на ищеца е да установи, че след уволнението е останал без работа и не е получавал трудово възнаграждение /или е получавал възнаграждение в по-малък размер/. Като елемент на правната норма фактическото твърдение, че е останал без работа поради уволнението, трябва да се докаже от ищеца, който се позовава на тази норма, и няма законова опора за отклонение от правилото на чл. 154 ГПК. Доказването на отрицателни фактически твърдения може да се извърши чрез съвкупност от положителни факти /индиции/, които са основа за доказателствени изводи относно отрицателния факт. Да се приеме противното становище, че отрицателното фактическо твърдение за оставане без работа не подлежи на доказване от ищеца, означава твърдението да се приеме за доказано например в случаите, когато не е подаден отговор на исковата молба. Процесуалният закон не дава такава възможност, а съдебната практика на ВКС трайно приема, че липсата на отговор не освобождава ищеца от задължението да докаже правнорелевантните факти, на които основава претенцията си.

Фактът на безработица може да бъде доказан, като се установи липсата на вписване на последващо трудово правоотношение в трудовата книжка на ищеца, липса на регистрирано трудово

правоотношение в НАП през исковия период, регистриране на ищеца в бюро по труда като безработен, или чрез установяването на други обстоятелства, от които може да се направи извод за оставането без работа. Трудовата книжка е официален удостоверяващ документ за отразените в него обстоятелства, който се съхранява от работника/служителя съгласно чл. 1, ал. 2 от Наредбата за трудовата книжка и трудовия стаж /ДВ бр. 102/1993г./. Предвид задължението на работодателя по чл. 62, ал. 3 КТ за регистриране в тридневен срок на трудовите договори, удостоверието от НАП също е годно доказателство за установяване състоянието на безработица по трудово правоотношение. Декларацията, с която ищецът декларира оставане без работа след уволнението, съставлява частен свидетелстващ документ, не е скрепена с наказателна отговорност по чл. 313 НК, и поради това не може да удостовери твърдяното обстоятелство.

По изложените съображения Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И:

При предявен иск по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ вр. чл. 225, ал. 1 КТ доказателствената тежест да установи факта, че след уволнението е останал без работа и не е получавал трудово възнаграждение, е на ищеца.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на Гражданска колегия,
КРАСИМИР ВЛАХОВ.....**

**ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:**

**ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА.....
ПЛАМЕН СТОЕВ.....
БОЙКА СТОИЛОВА.....**

ЧЛЕНОВЕ:

- | | |
|----------------------------|----------------------------|
| 1. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА..... | 20. БОНКА ДЕЧЕВА |
| 2. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ.....О.М. | 21. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА..... |
| 3. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА..... | 22. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА..... |
| 4. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА..... | 23. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА..... |
| 5. СТОИЛ СОТИРОВ..... | 24. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА..... |
| 6. МАРГАРИТА СОКОЛОВА..... | 25. ВАСИЛКА ИЛИЕВА..... |
| 7. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА..... | 26. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА..... |
| 8. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ..... | 27. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА..... |
| 9. ЛЮБКА БОГДАНОВА..... | 28. ОЛГА КЕРЕЛСКА.....О.М. |
| 10. ВЕСКА РАЙЧЕВА..... | 29. ЗОЯ АТАНАСОВА..... |
| 11. ЗЛАТКА РУСЕВА..... | 30. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ..... |
| 12. ДИЯНА ЦЕНЕВА..... | 31. ВЕСЕЛКА МАРЕВА |
| 13. МАРИЯ ИВАНОВА..... | 32. БОРИС ИЛИЕВ..... |
| 14. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА..... | 33. ДИАНА ХИТОВА..... |
| 15. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА..... | 34. БОЯН ЦОНЕВ |
| 16. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА..... | 35. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ..... |
| 17. МАРИО ПЪРВАНОВ..... | 36. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ..... |
| 18. ЕМИЛ ТОМОВ..... | 37. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА..... |
| 19. СВЕТЛА ДИМИТРОВА..... | |

Особено мнение по Тълкувателно решение №6/2013 год. на ОСГТК на ВКС :

Безспорно нормата на чл. 154 ,ал.1 ГПК изисква всяка страна да установи фактите, на които основава своите искания или възражения. При това положение работникът или служителят , който твърди , че е понесъл имуществени вреди от незаконното уволнение, следва да установи фактите включени в хипотезиса на правната норма на чл. 225,ал.1 КТ, даваща му възможност да търси тяхната обезвреда в предвидения от закона размер. Усложнението в случая идва от това , че работникът или служителят е изправен пред необходимостта да установява отрицателния факт , че през предвидения в закона 6 месечен период след уволнението, не е работил на друго място и не е получавал възнаграждение. Отрицателните факти обаче не подлежат на пълно и главно доказване, а само при провеждането на такова доказване същите се считат настъпили по несъмнен начин.

В този смисъл следва да се разбира и тезата , че отрицателните факти не подлежат на доказване / пълно и главно/ .

В теорията се приема, че отрицателните факти се установяват с индиции / други положителни факти/ , като няма пречка страната, която твърди отрицателни факти да ги доказва по този начин. В тази насока христоматиен е примера, че с установяване на положителния факт , че дадено лице по определено време е било на едно място, може да се установява отрицателния факт, че по същото време не е било на друго място. Липсата на отразяване в трудовата книжка, че ищецът по иска с пр. осн. чл. 225,ал.1 КТ няма сключен трудов договор след уволнението, както и удостоверяването, че в НАП няма регистрация на такъв договор, обаче не съставляват положителни факти, а липса на данни / „следи” / за настъпването на такива факти. Следователно същите нямат характер на индиции и не могат да установят отрицателния факт. Дори да се приеме обратното , те не установяват при условията на пълно и главно доказване обстоятелството, че работникът или служителят не е работил на друго място и не е получавал възнаграждение.С оглед на това при оспорване от ответника - работодател , негова е доказателствената тежест да установи положителния факт, че работникът или служителят е работил на друго място и е получавал възнаграждение , като представи доказателства за това - копие от трудовия договор , удостоверение от НАП и пр.

Подписали с особено мнение :

/ С. Чаначев/

/ О. Керелска/